

Klasifikační systémy v ošetrovatelství

Andrea Pokorná

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, Praha

Masarykova univerzita, Lékařská fakulta,

Katedra ošetrovatelství, Brno

***Standardní terminologie a klasifikační
systémy ošetrovatelství vyjadřují a zviditelňují
to, co sestry dělají v podobě ošetrovatelské
dokumentace (Dougherty, Giles, 2000)***

Cíl prezentace

- Základní informace o klasifikacích umožňujících posouzení poskytování ošetrovatelské péče metodou ošetrovatelského procesu
- Uvedení benefitů a potenciálních rizik unifikovaného odborného jazyka v ošetrovatelství
- Náhled na možnost využití klasifikačních systémů v ošetrovatelství v budoucnosti

Standardizovaná terminologie ve zdravotnictví

„medicínské“

klasifikační škály
pro hodnocení
celkového stavu
pacienta,
klasifikaci nemocí

Texaská
klasifikace

Wagnerova
klasifikace

NYHA, ASA,
GCS

MKN

- NANDA
- NIC
- NOC
- OMAHA
- ICNP

„ošetřovatelské“

klasifikační škály
pro hodnocení
celkového stavu
pacienta, klasifikaci
symptomů

ADL, IADL
test

MNA

EPUAP

Nortonové
skóre

Standardizovaná (unifikovaná) terminologie

- V posledních 30. letech snaha o vymezení ošetřovatelství jako vědního oboru = úzká souvislost se standardizací/unifikací ošetřovatelské terminologie a s vývojem klasifikačních systémů.
- Již před 20. lety Langová (1995) uvádí: **„když nemůžeme věc pojmenovat, nemůžeme ji kontrolovat, financovat, vyučovat, zkoumat nebo požadovat pozornost veřejnosti.“**
- Cílem používání unifikované terminologie je: **„být schopen jasně říci, co MY jako sestry děláme a zviditelnit to, co předtím viditelné nebylo“.**

Motivace pro používání standardizované terminologie a klasifikací

- jasné vymezení ošetrovatelské profese a definování rozsahu ošetrovatelské praxe

vymezení jedinečné role ošetrovatelství

- nástup PC zpracování a rozvoj informačních systémů ošetrovatelství
- nutnost vzájemného porozumění = jednoznačnost záznamu ošetrovatelské dokumentace
- základ pro účelné sběry a analýzy dat

Motivace pro používání standardizované terminologie a klasifikací

zvýšení kvality péče

vzájemné porozumění

definování rozsahu oše. praxe

rozvoj ICT

- řízení a realizace oše. péče

jasné vymezení oše. profese

- přesné vyjádření činností sester
- role ošetřovatelství

- počítačové zpracování dat

- vyhodnocování a porovnávání informací

- přesně identifikovatelná část ZP

- sledování úrovně kvality

Význam rozvoje standardizované terminologie

- podpora profesionální zodpovědnosti = definování nezávislých činností v oše. praxi
- možnost testování validity ošetřovatelských zásahů
- určování a plánování financí a zdrojů v poskytování oše. služeb
- podpora vzájemné komunikace mezi NLZP a jinými ZP
- základ pro oše. výzkum - testování validity intervencí v praxi
- využití výsledků na rozvoj vědomostní základny ošetřovatelství
- využití ve výuce – pomoc studentům v procesu rozhodování

„Argumenty“ pro nevyužívání standardizovaného jazyka

- **NEPRUŽNOST** – ovlivnění flexibility sester pro určitou svázanost kategoriemi?!?!

Nekontrolovaná variabilita
je nepřítelem kvality
(W. E. Deming)

- **STANDARDIZACE VERUS INDIVIDUALIZACE PÉČE**
 - ✓ využití standardizace lze považovat za určitý druh „mapování terénu“ nebo účelu „mapy“ jako prostředku k určení zákroku pro **individuálního pacienta**
 - ✓ vhodnost zákroku posuzuje sestra – přizpůsobí stavu N
- **OMEZENÍ KREATIVITY, PROFESIONALITY, ÚSUDKU** – práce podle kuchařky
- **KLINICKÁ POUŽITELNOST JAZYKA**

Klasifikační systémy v ošetrovatelství

- standardizovaná jednotná ošetrovatelská terminologie tvoří základ klasifikačních ošetrovatelských systémů
- **principy tvorby se podobají jiným vědním oborům**
MKN /Mezinárodní Klasifikace Nemocí/
ICD /International Classification of Diseases/

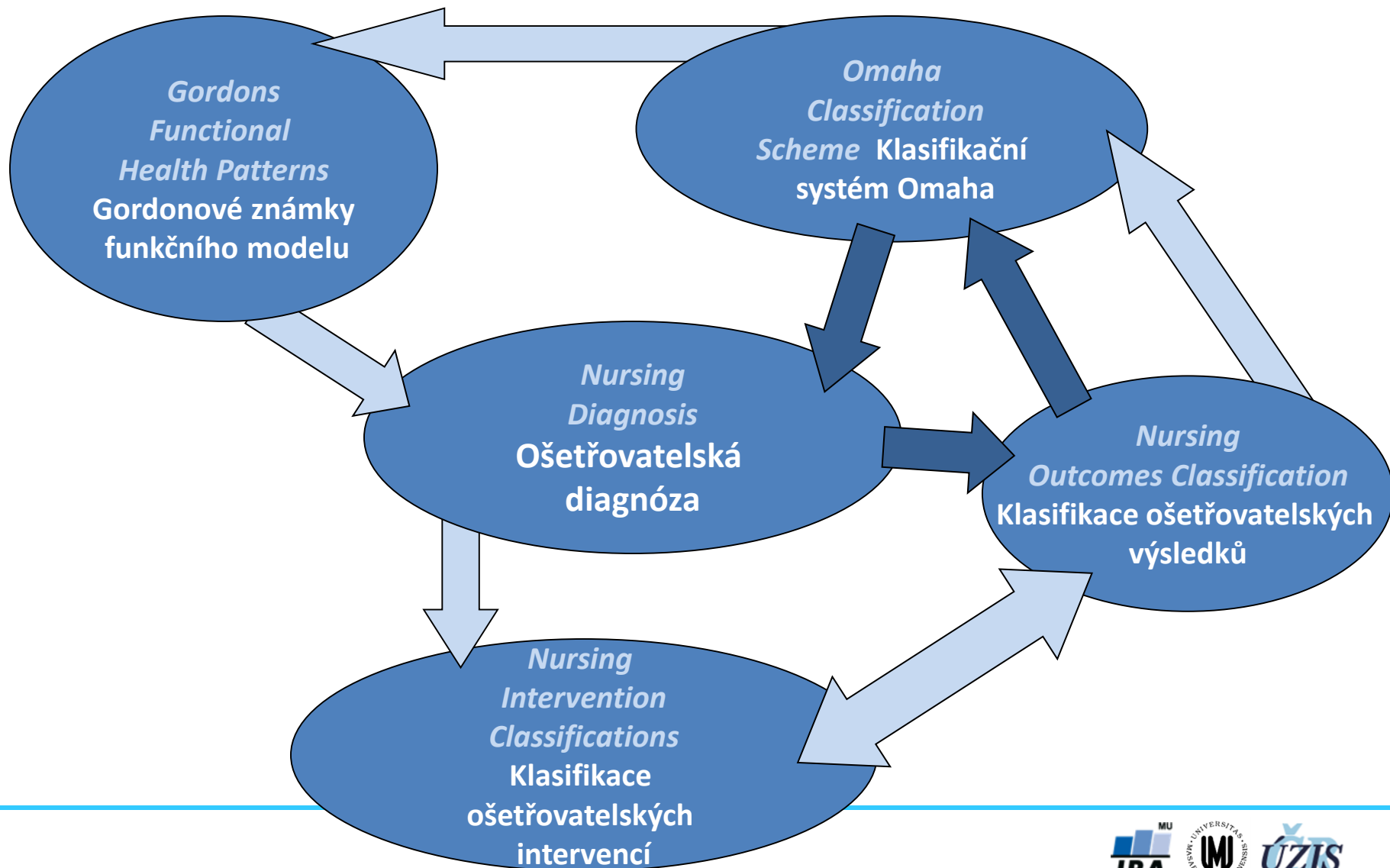
Zahrnují:

- *Klasifikaci ošetrovatelských diagnóz /NANDA/*
- *Klasifikaci ošetrovatelských činností (intervencí) /NIC/*
- *Klasifikaci ošetrovatelských výsledků /NOC/*

Požadavek ICN

- Mezinárodní rada sester usiluje o nalezení společného dorozumivacího prostředku, díky němuž by si sestry celého světa navzájem rozuměly – *proces standardizace terminologie*
- Už v roce 1909 E. Hampton Robbová vyslovila potřebu jakéhosi „ošetřovatelského esperanta“
- Na ni v 90. letech min. století navázaly Bulecheková a McCloskeyová, které vypracovaly taxonomii ošetřovatelské péče (nyní ve dvou systémech NIC a NOC).

Použití ošetrovatelského jazyka

NANDA

- North American Nursing Diagnosis Association (1982)
- NANDA International (2002)
- Vytváří seznam ošetrovatelských diagnóz (termínů)
- Zatřídění do systému („Taxonomie II“) prostřednictvím domén a tříd
- Aktuálně 13 domén, 47 tříd a 235 diagnóz, včetně definic, určujících znaků, rizikových faktorů a souvisejících faktorů

NANDA Taxonomie I.

- **Vzorce unitárního člověka**

- výměna
- komunikace
- vztahování
- oceňování
- výběr
- pohyb
- vnímání
- vědění
- cítění

- **Kapesní průvodce zdravotní sestry**

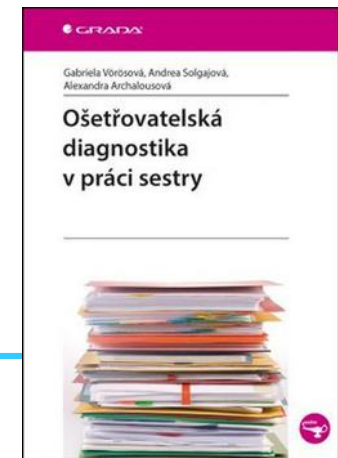
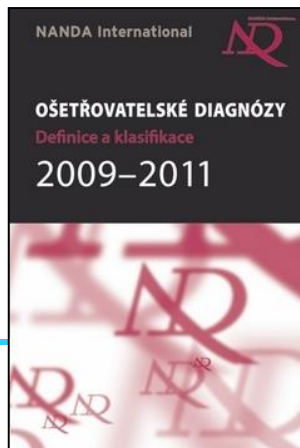
- 1) aktivita a odpočinek
- 2) bezpečnost
- 3) bolest a nepohodlí
- 4) dýchání
- 5) hygiena
- 6) integrita osobnosti
- 7) krevní oběh
- 8) nervy a smysly
- 9) sexualita
- 10) společenská interakce
- 11) strava a tekutiny
- 12) vyprazdňování a močení
- 13) vzdělávání a edukace

NANDA Taxonomie II.

- založena na struktuře diagnostických domén odrážejících Gordonové vzorce zdraví
- obsahuje diagnostické třídy s vysokou citlivostí specifikace konkrétních fenoménů
- hlavní cíle: splňovat náročná teoretická kritéria + snadná použitelnost i v praxi
- kontinuální činnost - změna kódů jednotlivých ošet. diagnóz
- nejnovější ošetřovatelská diagnóza má nejvyšší číslo

NANDA v ČR

- počátek využívání taxonomie NANDA od roku 2005
- v roce 2006 publikována kniha Ošetrovatelské diagnózy v NANDA doménách
- aktuální publikace Ošetrovatelské diagnózy: definice & klasifikace NANDA-International 2015 – 2017

Vysvětlení lékařská versus ošetrovatelská diagnóza

- **Lékařská diagnóza** řeší onemocnění anebo zdravotní stav.
- **Ošetrovatelská diagnóza** se zabývá **lidskou reakcí** na skutečné anebo potenciální ***zdravotní problémy*** a životní procesy.

Např. lékařská diagnóza CMP poskytuje informace o pacientově patologii.

Doplňující ošetrovatelské diagnózy jsou:

- ✓ porucha verbální komunikace, riziko pádů, narušení rodinných procesů a bezmoc aj.
- ✓ zajišťují holistický přístup a pochopení dopadu onemocnění na konkrétního pacienta a jeho rodinu
- ✓ také přímé ošetrovatelské intervence (NIC) pro dosažení konkrétních výsledků (NOC) u pacienta.

Vysvětlení systému klasifikace NANDA

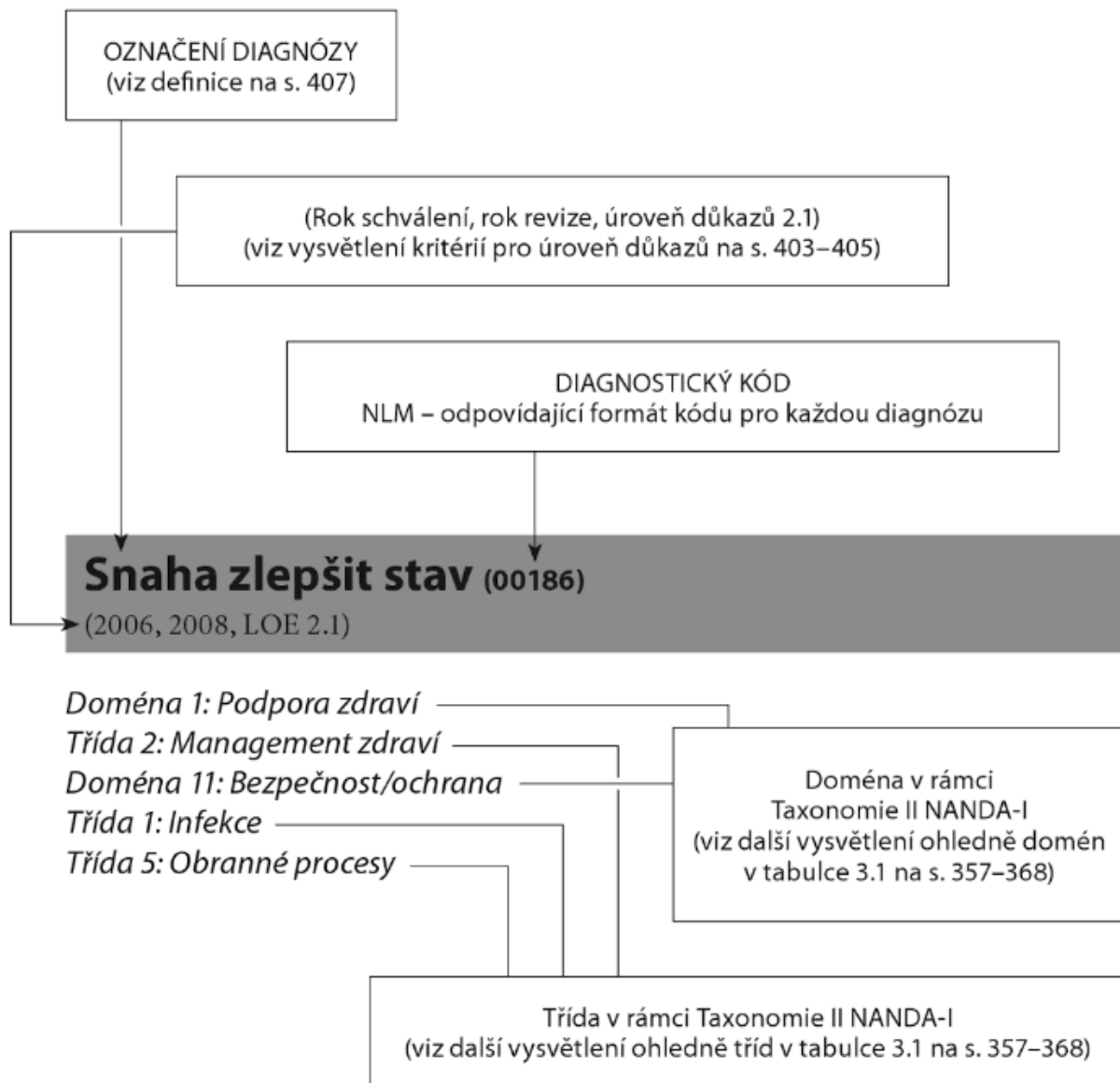

Schéma převzato z knihy
**NANDA – ošetrovatelské
diagnózy - Definice a
klasifikace 2009–2011**

Přehled domén NANDA Taxonomie II

- Podpora zdraví
- Výživa
- Vylučování a výměna
- Aktivita/odpočinek
- Percepce/kognice
- Sebepercepce
- Vztahy mezi rolemi
- Sexualita
- Zvládání/tolerance zátěže
- Životní principy
- Bezpečnost/ochrana
- Komfort
- Růst/vývoj

Aktuální ošetřovatelská diagnóza

Potenciální ošetřovatelská diagnóza

Syndromová ošetřovatelská diagnóza

Ošetřovatelská diagnóza na podporu zdraví

Wellness ošetřovatelská diagnóza

- **určující znaky**
- **související nebo rizikové faktory**
- **definice diagnóz**
- **číselné kódy**

Matrice rozdělení ošetřovatelských diagnóz do domén a tříd NANDA Taxonomie II

Domain >	Health Promotion	Nutrition	Elimination/Exchange	Activity/Rest	Perception/Cognition	Self-Perception	Role Relationship	Sexuality	Coping/Stress Tolerance	Life Principles	Safety/Protection	Comfort	Growth/Development
Class 1 >	Health awareness	Ingestion	Urinary system	Sleep/Rest	Attention	Self-Concept	Caregiving Roles	Sexual Identity	Post-Trauma Responses	Values	Infection	Physical Comfort	Growth
Class 2 >	Health Management	Digestion	Gastrointestinal System	Activity/Exercise	Orientation	Self-Esteem	Family Relationships	Sexual Function	Coping Responses	Beliefs	Physical Injury	Environmental Comfort	Development
Class 3 >		Absorption	Integumentary System	Energy Balance	Sensation/Perception	Body Image	Role Performance	Reproduction	Neuro-behavioral Stress	Value/Belief / Action Congruence	Violence	Social Comfort	
Class 4 >		Metabolism	Pulmonary System	Cardio-Pulmonary Responses	Cognition						Environmental Hazards		
Class 5 >		Hydration		Self-Care	Communication						Defensive Processes		
Class 6 >											Thermo Regulation		

Nursing Interventions Classification (NIC)

- NIC klasifikace zahrnuje veškerá možná ošetření (intervence), která poskytují ošetřovatelští profesionálové.
- Obsahuje název, popis a definici a jednoznačný kód intervence
- **Vybrané silné stránky klasifikace NIC**

- ✓ výzkumný základ, výzkumné aktivity zahájeny v roce 1987,
- ✓ vývoj založen na existující praxi (odborné studijní texty, informační systémy z klinické praxe)
- ✓ intervence byly posouzeny odborníky z klinické praxe
- ✓ rozvinut proces zpětné vazby k provádění vhodných změn v klasifikaci
- ✓ jednoduchá organizační struktura (domény, třídy, intervence, aktivity)
- ✓ všechny domény a intervence jsou definovány a intervence numericky kódovány
- ✓ jednoduchost jazyka s jasným klinickým významem

Nursing Interventions Classification (NIC)

- NIC klasifikace zahrnuje veškerá možná ošetření (intervence), která poskytují ošetřovatelské profesionálové.
- Obsahuje název, popis a definici a jednoznačný kód intervence
- **Vybrané silné stránky klasifikace NIC**

- ✓ výzkumný základ, výzkumné aktivity zahájeny v roce 1987,
- ✓ vývoj založen na existujících informacích a informačních systémech
- ✓ intervence byly posouzeny podle vědeckých důkazů
- ✓ rozvinut proces zpětné vazby pro klasifikaci
- ✓ jednoduchá organizace (intervence, aktivity)
- ✓ všechny domény a intervence numericky kódovány
- ✓ jednoduchost jazyka
- ✓ propojenost s NANDA- Int., OMAHA systémem, NOC výsledky péče, OASIS aj.
- ✓ společný rozvoj s NOC, paralelní tvorba klasifikace ošetřovatelských výsledků senzitivních k ošetřovatelské praxi
- ✓ zahrnutí do software klinických informačních systémů, např. součást záznamového systému SNOMED.
- ✓ překlad do mnoha jazyků (čínštiny, holandštiny, francouzštiny, němčiny, islandštiny, japonštiny, korejštiny, portugalsštiny, španělštiny)(Bulechek et al., 2008)

Nursing Interventions Classification (NIC)

- NIC řadí ošetrovatelské intervence do sedmi domén:
 - Behavioral (chování)
 - Community (komunita)
 - Family (rodina)
 - Health System (zdravotní systém)
 - Physiological: Basic (fyziologické – základní)
 - Physiological: Complex (fyziologické – komplexní)
 - Safety (bezpečí)
- ... a 30 tříd

*Intervence je definovaná jako „jakákoliv léčba založená na klinickém rozhodování a vědomostech, které sestra uskutečňuje na zlepšení pacientových/klientových výsledků“
(McCloskey, Bulechek, 2000).*

Nursing Outcomes Classification (NOC)

Výsledek ošetrovatelské péče (nursing-sensitive outcome)

měřitelný stav, reakce/chování nebo vnímání jedince, rodiny, komunity, který je dlouhodobě a kontinuálně sledován a u kterého se očekává, že bude ovlivněn ošetrovatelskými intervencemi.

- název
- číselný kód /hlavní a položkový/;
- definice + soubor ukazatelů + hodnotící škála
- odkazy na zdroje literatury.

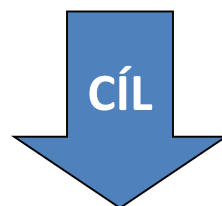
výsledky péče:

- ✓ popisují stav jedince v určitém čase
- ✓ mohou doložit zlepšení nebo zhoršení stavu
- ✓ indikátory výsledků péče jsou definovány jako konkrétní stavy, reakce/chování nebo vnímání, klíčové pro měření výsledku

(Moorhead et al., 2008)

Cíle a význam NNN klasifikace - shrnutí

- ✓ zpřehlednit orientaci v oše. problémech
- ✓ názvy kategorií problémů usměrňují výběr oše. zásahů potřebných pro dosažení výsledků
- ✓ vzájemné propojení NANDA – NIC – NOC
- ✓ propojení oše. činnosti s činností ostatních ZP

NEJEFEKTIVNĚJŠÍ POSTUP U PACIENTA

- ✓ identifikace základních oše. dg. a výsledků pro specifické intervence
- ✓ identifikace počtu intervencí a počtu intervencí, které se vyskytují společně
- ✓ integrace výzkumu v oblasti NNN klasifikace do praxe

OMAHA Classification System

- systém zdravotních problémů v komunitní péči
- založen na dynamické a interaktivní povaze ošetřování nebo procesu řešení problémů
- sestává ze 3 komponent:
 - 1) schéma klasifikace problémů
 - 2) schéma intervencí
 - 3) škálování výsledků
- poskytuje jasný obraz o klientových potřebách, poskytovatelích zdravotních služeb a výsledcích péče.

(Visiting Nurse Association of Omaha)

- asociace pro společnou oše.dg., intervence a výsledky péče (1995)
- zaměřuje se na podporu vývoje oborového jazyka

vytvářet podmínky pro sdílení, vzájemné předávání a srovnávání výsledků výzkumu o ošetrovatelské praxi, o zdokonalování oše. péče i o řízení oše. zdrojů v Evropě

ICNP

- International Classification for Nursing Practice

Mezinárodní klasifikace ošetrovatelské praxe

<http://www.icnp.cz/>

- tvorba jazyka pro popis oše. praxe;
- obsahuje strukturovaný slovník pro oblast ošetrovatelství
- vytváří podmínky pro využití informačních systémů, pro počítačové ukládání a statistické zpracování dat o ošetrovatelskou praxi

Cíle:

- ✓ zlepšit komunikaci uvnitř sesterské komunity i mimo ni
- ✓ popsat sesterskou praxi
- ✓ umožnit srovnání a využívání ošetrovatelských dat v oše. a dalších zdravotnických systémech

Pro a proti NNN pro sestru v klinické praxi

PRO

- sjednocení postupů
– lege artis
- zjednodušení práce
- odstranění nadbytečné administrativní práce
- legislativní ochrana
- zlepšení kvality péče

PROTI

- obava z nového
- obava z nadbytkem práce a nepřehlednosti
- obava ze šablonovitosti
-

Fakta

Implikace NNN podporuje kritické myšlení v praxi, umožňuje sestřám vybírat z množství vhodné NIC a NOC pro daného klienta/pacienta, výsledek je viditelný v procesu hodnocení, protože jednotným jazykem se zapisují všechny informace a je jasně viditelný výsledek práce sestry

Myšlenky, ideje jsou to kvůli čemu se vedou války. Dokáží pomoci, zachránit nebo také ublížit.

(Dougherty, Giles, 2000)

Schopnost lidí snášet nedostatky je větší, než ochota nedostatky odstraňovat.

Odchýlit se od norem znamená, že na to musíte mít. Než začnete být tvořivý, musíte být odvážní. Tvořivost je osud, ale odvaha je cestou.

Závěr

Úspěch závisí na předchozí přípravě, ale bez přípravy je jedinou jistotou neúspěch.

Confucius

